

τόσον συνετόν ὁπωσοῦν ἰδανικὰς θεωρίας εἶδον ὑπ' ἄλλο φῶς, ὅτε ἔμαθον ὅτι κύριός του ἐστὶν ὁ ἀδελφὸς τῆς μακαρίτιδος βασιλίσσης ἡμῶν Ἀμαλίας, Μέγας Δούξ τῆς Ὀλδεδμβούργης, ὅστις ἐν τῇ ἀγαθότητι καὶ εὐγενείᾳ τῆς καρδίας του πρεσβεύει τὰς φιλανθρώπους ταύτας ἀρχάς, καὶ συνέδριον προῦκάλεσεν ὁμοφρόνων του, ἐν ᾧ μέλλει νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτάς, καὶ ἐξ οὗ ὁ φιλέλλην μυστικὸσὺμβουλος ἀριστα ἐλπίζει ἀποτελέσματα. Συνέρχεται δ' αὐτὸ, ὡς μανθάνω, ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἐν Βόννῃ λοιπὸν ἐξαντλεῖται ὁ Ῥῆνος, ὑπὸ τὴν γραφικὴν δηλαδὴ αὐτοῦ ἔποψιν, καὶ ἐδῶ ἀποχαιρετῶ αὐτόν, καὶ συγχρόνως καὶ σέ, ἐπιστρέφων εἰς Βερολίνον, ὅπου τὰ ὅσον οὐπω ἀρχόμενα μαθήματα θὰ καταστήσωσι τὰς ἐπιστολάς μου σπανίας καὶ ἥκιστα ἐνδιαφερούσας.

2 Ὀκτωβρίου 1879.

Ξ.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].

Συνίξις· ἰδίε σελ. 677.

ΙΑ'

Ἡ ἐποχὴ ἦτο πρόσφορος εἰς τὴν ξυλουργίαν. Πρὸ πολλοῦ παραμεληθεὶς καὶ σχεδὸν λησμονηθεὶς ὁ κλάδος οὗτος τῆς τέχνης ἀνέθαλλε καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν ἰδιότροπον τοῦ συρμοῦ πνοήν. Ὁ ἀναγνώστης ἐνθυμείται ὅτι ἐξῶμεν τότε ἐν πλήρει μεσαίῳν· ἡ φιλολογία, ὅπως ἀνακαινισθῆ, εἶχε γίνεαι γοθδική, καὶ ἡ ἐν τῇ ποιήσει ἐπικρατούσα τάσις εἶχε μεταδοθῆ εἰς τὰς γραφικὰς τέχνας, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, κατὰ φυσικὴν δὲ ῥοπήν τὰ ἐπιπλα ἠκολούθησαν τὸν αὐτὸν δρόμον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγύμνωσαν πλεῖστα τῶν ἐπαρχιωῶν ἀρχαῖα μέγαρα, ὅπως εὐχαριστήσωσι τοὺς Παρισίους, ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἐπιπλα αὐτῶν ἐξηνητλήθησαν, ἀφοῦ ὁ ἀληθὴς μεσαίῳν ἐξέλιπεν, ἠναγκάσθησαν νὰ κατασκευάσωσι νέον. Ἰπὸ ἐπιτηδείων χειρῶν κατειργασμένοι ἡ καρὰ καὶ ἡ δοῦς, ἠπάτησαν πλείστους ἐμπειρογνώμονας, ὁ δ' ἄθῳος οὗτος δόλος ἐπλούτισε προνομιούχους τινὰς καλλιτέχνας. Διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Πέτρου Μαρσῶ ὁ Μαυρίκιος ἔλαβεν εὐθὺς σχεδὸν σπουδαίας παραγγελίας, ἠδυνήθη δὲ ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν νὰ προσπορισθῆ τὰ πρὸς τὸ ζῆν δι' αὐτόν τε καὶ τὰς δύο κόρας, τὰς ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τεθείσας· ἡ πενία του δὲ ἐγείνειν οὕτω πῶς πενία ἐργατικὴ, οὐδὲν οὐδενὶ ὀφείλουσα οὐδ' ὑποκειμένη εἰς τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως ἢ εἰς τὴν τῆς αὐρῆς φροντίδα, μυριάκις δὲ προτιμότερα τῆς ἐπιπλάστου καὶ βεβασανισμένης πολυτελείας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εἶχε ζήσει ὁ Μαυρίκιος. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ νεανίας δὲν ἐφαίνετο πεπεισμένος περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ νέου αὐτοῦ βίου, ἐδέχετο τὴν τύχην του ἀποστρεφόμενος αὐτὴν, εἰργάζε-

το δὲ καταρῳόμενος τὴν ἐργασίαν. Ποσάκις κατὰ τοὺς πρώτους τούτους μῆνας ἠσθάνθη τὸ θάρρος αὐτοῦ ἐλαττούμενον καὶ τὴν θέλησιν κλονίζομένην! Ποσάκις ὑπ' ἀκατονομάστου ὀργῆς κινούμενος, ἐνώπιον καὶ αὐτῆς τῆς ἐξαδέλφου του, ἔριψε μετὰ παραφορᾶς τὰ ἐργαλεῖά του καὶ ἔθραυσε διὰ τῶν ποδῶν τὸ ἀρξάμενον ἔργον, ὡσεὶ ἀγνοῶν ὅτι ἡ προθυμία διπλασιάζει τὴν ἀξίαν τῆς γινομένης προσπάσιος, ὅτι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν μεγίστην αὐταπάρησιν πρέπει νὰ συνοδεύῃ μειδίαιμα. Εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Μαυρίκιος ἦτο τρομερός. Ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἐβλεπε μετὰ θλίψεως, ἀφοῦ δὲ ἐξαντλήσας τὰς δυνάμεις του, ἐπιπτε κεκμηκῶς ἐπὶ τῆς κλίνης του, τὸν ἐπλησίαζε καὶ ἐσπόγγιζε τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του, εὐτυχῆς λογιζομένη, ὅσάκις δὲν τὴν ἀπέκρουε δι' ἀποτόμων τινῶν λέξεων. Τὸ κεντὸν καὶ ὑποσηρίζον αὐτόν ἐν ᾧ εἶχεν ἀναδεχθῆ ἀγῶνι, ἦτο ἡ ὑπερφηάνεια. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπεθύμει νὰ μὴ ὀφείλῃ τίποτε εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, βαρέως δ' ἔφερε τὴν ἰδέαν ὅτι εἶχε πωλήσει τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς καὶ ἐργασθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐσκέπτετο πρὸς τοῦτους ὅτι, ἐξασφαλίζων τὴν ὑπαρξίν τῆς Μαγδαληνῆς, ἀπηλλάττετο τῆς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεώς του καὶ ἐγίνετο ἐλεύθερος ν' ἀποθάνῃ ὅπως ἠθέλε. Ἡ αὐτοκτονία ἐργηγορεῖ παρ' αὐτῷ οὐχὶ ὡς φάσμα ἀπειλητικόν, ἀλλ' ὡς ἄγγελος λυτρωτῆς.

Ἰπάρχει ἐν τούτοις χαρὰ, ἣν ἀγνοοῦσιν οἱ οὐδένα ποτὲ ἄλλον κόπον ἐν τῷ βίῳ δοκιμάσαντες ἢ τὸν τῆς γεννήσεως των. Τὴν χαρὰν ταύτην ὁ Μαυρίκιος ἠσθάνθη τοσοῦτ' ἄλλο, καθόσον μὴ προβλέπων αὐτὴν δὲν προσεπάθησε νὰ τὴν καταστειλῇ, τὴν χαρὰν ἐκείνην λέγω, τὴν παιδαριώδη ἴσως ἀλλὰ μεγίστην ὅμως, ἣν αἰσθανόμεθα λαμβάνοντες τὸ πρῶτον ἀργύριον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν ἐκεκοδήσαμεν. Ὁχι! ἡ χαρὰ αὕτη δὲν εἶναι παιδαριώδης, καθότι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ συνειδήσις τῆς ἰδίας ἀξίας, δικαίως δ' ἐπαυρόμεθα ἐπὶ τῷ πλούτῳ, ὃν διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν ἀπεκτήσαμεν· πλουσιώτερος δὲ εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ ἐργάτης, ὁ τὸν μισθὸν αὐτοῦ λαμβάνων, ἢ ὁ κληρονόμος, ὁ τὸ χρυσίον του ἀπαριθμῶν. Αἱ τοιαῦται σκέψεις ἦσαν μακρὰν τοῦ Μαυρίκιου, ὅτε ὅμως εἶδεν ἐπὶ τοῦ ὀκρίθαντός του τὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα εἶχε φέρει αὐτῷ ὁ Μαρσῶ, ἔλαβεν αὐτὰ ἐν πρὸς ἐν καὶ τὰ παρετήρησε μετὰ παιδικῆς περιεορίας ὡς τις φιλόργυρος ἢ ἐπαίτης πρῶτον ἢ δὴ βλέπων ἀργύριον, ὑπὸ αἰσθήματος δὲ ἀφελοῦς κινούμενος, ἀξίου τῶν καλλίστων τῆς νεότητός του χρόνων, ἐξῆλθε φαιδρῶς ἵνα φέρῃ ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν Μαγδαληνὴν τὰς ἀπαρχὰς ταύτας τῆς ἐργασίας του. Ἐμειδίαν, ἦτο καὶ πάλιν εἰκοσαετής. Φεῖ! πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν θύραν τῆς ἐξαδέλφου του, ἐθεώρει ἠδὴ ὡς εὐθήθειαν τὴν εὐφροσύνην, ἣν εἶχεν αἰσθανθῆ, ὡς ἀνόητον τὸ αἰσθημα τὸ ὠθη-

σαν αὐτὸν πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἡ χαρὰ του ἐσβέσθη, ὡς σβέννυται πῦρ ὑπὸ βροχιαίας βροχῆς. Ἡ Ὁρσολα ἐκάθητο ἐν τῷ προθαλάμῳ, ὁ Μαυρίκιος ἔβριψεν αὐτῇ ψυχρῶς τὰ χρήματά του· καὶ ἀπεσύρθη χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν.

Ἡ ἐκπλήρωσις σπουδαίου καθήκοντος, καίτοι δυσχεροῦς, ἐμπνέει ἐνδόμυχον εὐφροσύνην, ἣν αἰσθάνονται καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον διεφθαρμένοι ψυχαί! Ἐκτὸς τούτου, ἡ καλλιέργεια τέχνης τινός, ἔστω καὶ τῆς ταπεινοτάτης, ἔχει στιγμὰς ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ Μαυρίκιος λοιπὸν εἰ καὶ ἀδημονῶν, ἐτέρπετο ὁμῶς κρυφίως, συνειδῶς ὅτι ἦτο χρήσιμος καὶ ἀναγκαῖος. Κατὰ τοῦτο πάντες σχεδὸν ὁμοιάζομεν τοὺς ἐν τοῖς πράγμασιν, οἵτινες ἐν ταῖς ἀπαιτήσεσι δι' ὧν πολιορκοῦνται, εὐρίσκουσι τι τὸ μὴ ἀπαρέσκον αὐτοῖς ἐντελῶς, πολλάκις δὲ διὰ πλαστῆς ἀθυμίας καλύπτουσι τὸν θρίαμβον τῆς κενοδοξίας των. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Μαυρίκιος ἐνεθουσία ἐνίοτε ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἐνεθυμῆτο δὲ τὰς ἀγνάς τῆς νεότητός του ἡμέρας, ὅτε εἰργάζετο πλησίον τοῦ πατρὸς του ἐν τῷ ἐν Βαλτραβέρ ἐργαστηρίῳ. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἱππότητος ἐφαίνετο μειδιῶσα καὶ ἐνθαρρύνουσα αὐτόν. Τέλος, ἐκτὸς τοῦ στιγμιαίου θυμοῦ, ὃν ἐμνημόνευσα, καὶ ὅστις ἐγένετο ὁσημέραι σπανιώτερος, ὁ Μαυρίκιος μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν ἐθαύμαζε πόσον ταχέως καὶ εἰρηνικῶς παρήρχετο ὁ χρόνος. Ἡ ἐργασία συνεπάγεται τὴν ἀμοιβὴν αὐτῆς, ἀπομονοῦσα ἡμᾶς τοῦ κόσμου καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ὀφείλομεν δὲ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐλογοῦμεν αὐτήν, ἔστω καὶ μόνον διὰ τὴν γαλήνην, τῆς ὁποίας εἶναι πρόξενος.

Δυστυχῶς αἱ σωτήριον αὐταὶ σκέψεις δὲν εἶχον αἰῶρον νὰ καρποφορήσωσι, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐσπατάλα ἔξω κατὰ τὴν ἐσπέραν τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν, ἣν λελυθὼς ἐκαρπούτο. Θεωρῶν ἑαυτὸν ἀνώτερον τοῦ παρόντος ταπεινοῦ καὶ τακτικοῦ βίου, ἐδήλωσεν ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ ζῆ κατ' ἀρέσκειαν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἔστεργε τὴν μαγειρικὴν τῆς Ὁρσολας, οὐδ' ἡχαριστεῖτο τρώγων μόνος μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς, ὡς ὅλοι δὲ οἱ ἀσθενοῦς χαρακτῆρος ἄνθρωποι, ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ νὰ ποδείξῃ ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας μόνον ἐξερπάτο θελήσεως. Τὴν πρωΐαν προσεγύετο λιτῶς ἐν τῷ δωματίῳ του, τὴν δὲ ἐσπέραν, ὅτε τὰ ὠρολόγια τῆς πόλεως ἐσήμαινον ἔξ, ἀπεδύετο τὴν ἐργατικὴν του στολὴν, καὶ ἐξήρχετο πολλάκις χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν ἐξαδέλφην του δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, νομίζων ὅτι οὐδὲν ὤφειλεν αὐτῇ, ἀφοῦ ἅπαξ τῇ εἶχε προμηθεύσει τὰ ἀναγκαῖα. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐργασίας, τῆς σιγῆς καὶ τῆς ἀπομονώσεως, εἶχεν ἐξερχόμενος τὴν κεφαλὴν ἥσυχον καὶ τὸ αἷμα ψυχρὸν, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἠσθάνετο εἰδῶς τι μέθης βλέπων ἑαυτὸν ἔξω τοῦ ὑπερφύου του, μόνον ἐν τῷ πλήθει καὶ ἐλεύθερον. Ἀλλὰ πῶ νὰ ὑπάγῃ; εἶχε βιαίως διαρρήξει

τὰς πρὸς τὸ παρελθὸν σχέσεις του. Οὐδ' ἓνα φίλον εἶχεν, ἢ μᾶλλον εἶπειν ἐν τῷ κύκλῳ, ἐν ᾧ εἶχε μακροθῆ ἡ νεότης του, ἔχει τις συντρόφους, ἀλλ' οὐδέποτε φίλον. Ἐβάδιζε ταχέως, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἀπαίσιόν τι γόητρον εἴκλευν αὐτὸν εἰς τὰ μέρη, ἐνθα εἶχε ναυαγήσει.

Ὡς ναυαγὸς ἐπὶ ἐρήμου ἀκτῆς βλέπων μετὰ φθόνου τὰ πλοῖα διασχίζοντα τὰ ὕδατα, τὰ καταβυθίσαντα τὴν περιουσίαν του, προὔχρει ὠχρὸς καὶ σκυθρωπὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀτελευτήτου πανηγύρεως, ἥτις οὐδέποτε πενθεῖ τὰ θύματα αὐτῆς, ἀφ' ἧς δὲ ἐκλείπουσιν ἄνδρες νέοι καὶ εὐειδεῖς καὶ λαμπροὶ χωρὶς ν' ἀφήσωσιν οὔτε λύπην οὔτε κενόν, οὐδ' αὐτὴν τὴν φωτεινὴν ῥιπὴν τοῦ διάττοντος ἀστέρος. Ἐπὶ στιγμὴν κατευνασθέντα τὰ πάθη αὐτοῦ διεγείροντο καὶ ἀνέβραζον. Ἐπὶ τῶν καταφώτων λεωφόρων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρότητος τῶν Παρισίων, ἐνεθυμῆτο τὴν ὁδὸν Βαβυλωνίας, τὸ ὑπερφόν του καὶ τὸν ἀκρίβαντά του, δάκρυα δὲ ἀγανακτικῆς εὐρέον ἐπὶ τῶν παρειῶν του, καὶ τότε ἐπέστρεφεν οἴκαδε πλήρης ὀργῆς, ὡς θηρίον ὑπὸ μυρίων βελῶν πληγωθὲν. Πρὶν ἢ δὲ ἀποσυρθῆ εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἰσῆρχετο συνήθως εἰς τὸ τῆς Μαγδαληνῆς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς φιλοφροσύνη τις αὐτοῦ. Ὁ δυστυχὴς ὑπήκουεν εἰς τὴν ἀνανδρὸν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀδημονίαν του καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὰς δύο γυναῖκας δι' ὅσα ὑπέφερε δεινά, καθότι ἴδιον τῶν φιλαύτων ἀνθρώπων εἶναι τὸ νὰ βλέπωσι μετὰ χαρᾶς πάσχοντας τοὺς ἄλλους, ὅταν πάσχωσι καὶ αὐτοί. Ὁ Μαυρίκιος εὐρίσκεν ἐλάχιστον τὴν Μαγδαληνὴν καὶ τὴν Ὁρσολαν ἐργαζομένας παρὰ τῆς λυχνίας καὶ φαιδράς, ὡς ἂν ἦσαν εἰσέτι ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βαλτραβέρ, εἰσῆρχετο δ' ἀποτόμως ἔχων τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὠχρὸς τὸ πρόσωπον καὶ σκωπτικὸς τὸ βλέμμα. Ἀμφότεραι ἠγείροντο καὶ τὸν ὑπέδεχοντο μετὰ τρυφερότητος ὡς ἀγαπητὸν ἀδελφόν, οὐδέποτε δὲ ἤκουσε παρ' αὐτῶν δικητικὸν τινα λόγον ἢ ἀδιάκριτον ἐρώτησιν. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπωθῶν τραχέως τὴν Ὁρσολαν, καὶ ῥίπτων βλέμμα περιφρονητικὸν πρὸς τὰ ζωγραφήματα τῆς Μαγδαληνῆς, ἐκάθητο εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ δωματίου, ἐνῶ δὲ αὐταὶ ἐξηκολούθουν τὴν ἐργασίαν των, προσέβλεπεν αὐτὰς εἰρωνικῶς ἢ ἀγρίως. Ἡ πραότης αὐτῶν, ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπικρατοῦσα γαλήνη καὶ τάξις, ἢ ἑναρμόνιος χάρις τῆς ἀπλουστάτης οἰκοσκευῆς, ἠρέθιζον ἀντὶ νὰ καταπραῦνωσιν αὐτόν. Σιωπηλὸς ὢν συνήθως, ἐπεδείκνυε τότε πνεῦμα ζωηρὸν καὶ ἐπιθετικὸν καὶ ἐγένετο εὐφυῆς καὶ εὐγλωττος, προκειμένου νὰ βρασάνισῃ τὴν καρδίαν τῆς ἐξαδέλφης του· τὸ ἐξαγόμενον δὲ ἦτο ὅτι εἶχε βραυνοθῆ τὴν Ὁρσολαν καὶ τὴν Μαγδαληνὴν. Εἰς πάντα ταῦτα ἡ Μαγδαληνὴ οὐδὲν ἄλλο ἀντέτεινεν ἢ λογικὴν ἀτάραχον καὶ ἀνεξάντλητον ἐπιείκειαν, ἀλλ' ἢ Ὁρ-

σολα μόνη ἐγίνωσκε πόσα ἔχυνε δάκρυα ἢ νεάνις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐξαδέλφου της.

Ἐπέπρωτο δὲ νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἄλλας ὕβρεις. Ὁ Μαυρίκιος ἀνῆκεν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐπειδὴ κατέφαγον ἀνοήτως τὴν περιουσίαν των μετ' ἀκολάστων γυναικῶν, νομίζουσι ὅτι γνωρίζουσι τὰς γυναῖκας καὶ θεωροῦσι δόξαν νὰ τὰς περιφρονῶσιν, ὀμιλοῦντες περὶ τοῦ ἡμίσεος τούτου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μετὰ τσαυτῆς ἀναιδείας, ὥστε ἀκούων τις αὐτοὺς αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ ὁποῖόν τι ἔχουσιν ἄρᾳ γε ἐπάγγελμα αἱ ἀδελφαὶ των, ποῖαι δὲ τινες εἶναι αἱ μητέρες των; Καίτοι δὲ οὔτε εὐειδῆ εὕρισκων τὴν ἐξαδέλφην του ἀλλ' οὔτε ἐπαγωγόν, ὁ Μαυρίκιος ἀνεκάλυπεν ὅμως αἴφνης ὅτι ἐφέρετο εὐθὺς πρὸς αὐτήν· ἐν ἑλλείψει τῶν αἰσθησέων του, ἄς οὐδόλως ἐτάραττεν ἡ ἀγνὴ αὕτη καλλονή, ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ κουφότης ἐσκοτίζον αὐτόν. Ἦτο ἄρᾳ γε φυσικὸν νεανίας τριακοντούτης νὰ συζῆ ἀδελφικῶς μετὰ νεάνιδος εἰκοσι μῶλις καὶ τριῶν ἐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ; Τί ἄρᾳ γε ἤθελον εἶπει οἱ ἀρχαῖοι σύντροφοὶ του, τί δὲ ἐσκέπτετο καὶ αὐτὴ ἡ Μαγδαληνὴ; ἡ ἀγάπη ἦν πρὸς αὐτὸν ἐπεδείκνυε, τῷ ἐφαίνετο προκλητικῆ. Ἄλλ' ὅμως, ὁσάκις τὴν ἐπλησίαζε σκοπὸν ἔχων νὰ μεταβάλῃ τὴν, ὡς ἐνόμιζε, γελοῖαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνεξήγητου αἰσθημάτων σεβασμοῦ καὶ ἀπεσύρετο χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ θίξῃ καὶ τὴν χεῖρά της.

Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν δὲν εἶχεν ἐργασίαν, ὁ Μαυρίκιος ἐξεληθὼν τὸ πρῶτ' περιεπλανήθη μέχρι τῆς ἐσπέρας ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἀναβράζουσι τὰ λιμνάζοντα τῶν ἐλῶν ὕδατα καὶ ὁ βόρβορος τῶν ἀκαθάρτων παθῶν. Ἐδείπνησεν οὐ μακρὰν τοῦ ἀρχαίου ἰταλικοῦ θεάτρου ἐντὸς ἀμφιθέλου καπηλείου. Καθήμενος πρὸς τὸ βάθος σκοτεινοῦ δωμάτιου, ἔφαγεν ὀλίγον καὶ ἐκένωσε φιάλην οἴνου μετ' οἴνοπνεύματος μεμιγμένου, ἐξ ἐκείνων οἵτινες οὐδέποτε ἐπλήρωσαν τέλος εἰσαγωγῆς. Τὸ δεῖπνον τοῦτο ὀλίγον ὁμοίαζε πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔτρωγεν ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος μετ' εὐθύμων συντρόφων ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Καρενείου τῶν Παρισίων, ὅτε ἡ ἀμαξία του περιέμενε πρὸ τῆς θύρας καὶ ὁ ὑπρέτης του κάτω τῆς κλίμακος. Στηρίζων τὴν κεφαλὴν του διὰ τῶν χειρῶν, ἔμεινε πολλὴν ὥραν βεθυθισμένος εἰς τὸ χάος τῶν σκέψεών του, ἄς ἐξῆπτεν ἔτι μᾶλλον ἡ μέθη. Διῆλθε τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐσπέρας ἐν ταῖς διόδοις παρατηρῶν δι' ὄμματος ἀγρίου τὰς κινήσεις τῶν αἰσθητῶν σειρήνων, ἄς ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων ἐξερεῦγονται τὰ χαμαιτυπεῖα τοῦ ἐν Παρισίοις βίου. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐξαδέλφης του, ἡσθάνθη χαρὰν ἀνήμερον βλέπων αὐτὴν μόνην. Ἡ Ὀρσολα ἀδιάθετος οὔσα ἀπὸ τῆς προτεραίας, εἶχεν ἀποσυρθῆ ἑνωρίς. Ἡ Μαγ-

δαληνὴ ἀναγίνωσκεν, ἔκλεισε δὲ τὸ βιβλίον της καὶ ὑπεδέξατο τὸν ἐξαδέλφον της, ὡς συνήθως, προσποιουμένη ὅτι δὲν παρετήρει τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ προσώπου του, τὴν ἀγρίαν τῶν ὀφθαλμῶν του λάμψιν, τὴν πυρετώδη τῆς μύτης του ὠχρότητα. Ὁ Μαυρίκιος ἐκάθησε πλησίον της, διὰ φωνῆς δὲ διακαοῦς καὶ διακεκομμένης εἶπεν αὐτῇ ἐπαίνους τινὰς τοσοῦτον ὑπερβολικοῦς, ὥστε ἡ νεάνις ἠτένισεν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως, εἵπειτα δὲ ἐκ καρδίας ἐγέλασεν. Ὁ γέλως οὗτος, ἡ ἄδολος αὕτη εὐθυμία νύμφης οὐδεμίαν αἰσθανομένης δυσπιστίαν, νομίζουσης δὲ ὅτι παίζει ὁ διώκων αὐτὴν σάτυρος, ἠρέθισεν ἔτι μᾶλλον τὸν Μαυρίκιον, ὅστις καταστέλλων τὴν ὀργὴν του, ἀπήθυσεν αὐτῇ μετὰ τῆς παραφορᾶς τοῦ μίσους καὶ δι' ὕψους ὀργίλου λόγους ἐρωτικούς, ὧν τὴν σημασίαν διετράνουν στυγεραὶ τινες ἐκφράσεις. Ὡχρὰ, ψυχρὰ καὶ ἀκίνητος ὡς ἡ Ἀγνότης βλέπουσα μετ' ἀπορίας προσφερόμενα αὐτῇ τὰ δῶρα τὰ διδόμενα συνήθως εἰς τὴν πάνδημον Ἀφροδίτην, ἡ Μαγδαληνὴ προσέβλεπεν αὐτόν, ἐνθ' ὠμίλει, τοσοῦτον ὑπερηφάνως καὶ λυπηρῶς, οὔτε ὀργὴν ἐκδηλοῦσα ἀλλ' οὔτε ἀγανάκτησιν, μητρικὸν δὲ μόνον οἶκτον καὶ ἀλγεινὴν ἐκπλήξιν, ὥστε ἐσιώπησε κατὰπληκτος ὡς ἐὰν ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἄψυχου μάρμαρον, ἐπὶ τέλους δὲ ἡγέρθη καὶ ἔφυγεν ἔντρομος.

Ὅτε μετ' ὀλίγων ὥρῶν βρῶθον ὕπνον, οἷος ἀκολουθεῖ συνήθως τὴν μέθην, ὁ Μαυρίκιος ἐνεθυμήθη τὴν ἐπαύριον τὰ συμβάντα τῆς προτεραίας, ἡσθάνθη ἄκραν αἰσχύνην. Δὲν λέγω ὅτι τὸν ἡλεγχεν ἡ συνείδησίς του, ἀλλὰ δὲν ἔστεργε τὴν ἰδέαν ὅτι ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ ἐρῶθη ἑνώπιον τῆς Μαγδαληνῆς. Πῶς νὰ ἐμφανισθῆ ἑνώπιόν της; Προέβλεπεν ἀντεγκλήσεις ὑπερβολικὰς καὶ μνησιακίαν ἀδυσώπητον ὀχληρᾶς ψευδοσεμνότητος, καθότι ὁσάκις οἱ τοιοῦτοι ἀνθρωποὶ ἀπαντῶσι γυναῖκας ἐναρέτους, παρηγοροῦνται θεωροῦντες αὐτὰς ὑπὸ ἄχαριν ὄψιν, ὡς φόβητρα ἄξια χλεύης. Ἡ ἡμέρα ἐφύθινεν, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἀνεπόλει τὰς εἰρημένας σκέψεις, ὅτε ἡ ἐξαδέλφη του εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Βλέπων αὐτὴν ἠρῶθησεν, ὡχρίασεν, ἐταράχθη, εὐχαρίστως δὲ ἤθελεν ἰδεῖ τὸ πάτωμα ἀνοιγόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας του ἢ τὴν ὀροφὴν πίπτουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἀλλ' ἐκείνη προτεινοῦσα τὴν χεῖρα καὶ μειδιῶσα ἀπεκάλεσεν αὐτὸν ἀδελφόν, ὥστε ἐνόμισεν ἐπὶ στιγμὴν ὅτι εἶχεν ἰδεῖ κατ' ὄναιρον τὴν σκηνὴν τῆς προτεραίας. Σπανίως οἱ εὐγενεῖς τῶν ἀνδρῶν δὲν διατποοῦσιν αἰσθητὰ ἀγάπης πρὸς τὴν γυναῖκα παρ' ἣ ἀπέτυχον, ἥτις δὲ δυναμένη νὰ τοὺς ταπεινώσῃ μετὰ τὴν ἡττάν των, ἐπιεικίαν μόνον ἐπιδεικνύει πρὸς αὐτούς. Ἡ ἡμετέρα καρδιά εὐγνωμονεῖ πάντοτε πρὸς ἐκείνους, οἵτινες περιποιοῦνται τὴν κουφότητα ἡμῶν, τὸν δὲ Μαυρίκιον, καίτοι μὴ ὁμολογοῦντα τοῦτο, συνεχίνει ἡ γενναϊότης τῆς Μαγδαληνῆς, ἐνδο-

μύχως δ' ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι ἀναγκαίως γελοία καὶ στρυφνή, καὶ ὅτι δύναται ἐνίοτε νὰ εἶναι ἐρασιμία.

Ἡ Μαγδαληνὴ ἤρχετο ἵνα παρακαλέσῃ αὐτὸν νὰ δειπνήσῃ μετ' αὐτῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁ Μαυρίκιος παρετήρησε τὸν οὐρανόν, ὅστις ἀπὸ τῆς πρωΐας διελύετο εἰς βροχὴν, καὶ ἐσκέφθη ὅτι δὲν ἦτο εἰς ἄκρον εὐχάριστον νὰ ἐξέλθῃ, ὅπως εὖρη μακρὰν ποῦ λιτὸν δεῖπνον' ἀφ' ἑτέρου ὁ στόμαχός του ἔπασχεν ἐκ τῆς κραιπάλῃς τῆς προστεραίας. Τέλος, κρίνων ἐκυτὸν ἔνοχον πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του, δὲν δυσηρεστεῖτο δυνάμενος νὰ ἐξιλεωθῇ τόσον εὐκόλως, ἀποδεικνύων δὲ καὶ αὐτὸς μεγαλοφυχίαν καὶ γενναϊότητα, ἀπεδέξατο τὴν παράκλησιν τῆς Μαγδαληνῆς.

IB'

Ἡ τράπεζα εἶχε στρωθῆ ἐντὸς μικροῦ ἐστιατορίου, τοῦ ὁποίου τοὺς τοίχους ἐκόσμηε χάρτης μιμούμενος ἀπαραλλάκτως τὸ δρύϊνον ξύλον. Τὴν θερμάστραν ἐκάλυπτον διάφορα ἄνθη, τὸ μόνον δὲ ὑπάρχον παράθυρον ἐβλέπε πρὸς τὰ δένδρα τοῦ κήπου, τῶν ὁποίων τὸ φθινόπωρον εἶχεν ἤδη μαράνει τὰ φύλλα. Ἡ τράπεζα ἦτο μικρά, τὰ δὲ ἀπλούστατα σκευῆ δὲν ἤθελον φανῆ ἀνάρμοστα εἰς κουάκερόν τινα ἢ μοναχόν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ καταλεύκου ἐπιστροφώματος τὰ πάντα ἔστλιβον καθαρὰ καὶ χαροπὰ. Καθήμενος ἀπέναντι τῆς Μαγδαληνῆς, ἤτις ὑποδεχομένη αὐτὸν ἐν τῇ πενίᾳ τῆς ἐποδείκνυε χάριν, ἥς στεροῦνται πολλὰκις οἱ πλούσιοι, ὁ Μαυρίκιος ἠναγκάσθη νὰ δημολογήσῃ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἦτο προτιμότερον τοῦ καπηλείου, ἐν ᾧ συνήθως ἐδειπνεῖ. Τὰ φαγητὰ δὲν ἦσαν οὔτε πολλὰ οὔτε ἐκλεκτὰ, ἀλλ' ὅπερ σπανιώτερον, ἦσαν καλὰ καὶ ὑγιεινά. Ἡ Ὁρσολα εἶχε παρασκευάσει αὐτὰ δι' ὅλης τῆς δυνατῆς τέχνης, τὴν δὲ καθαρὰ καὶ ζωηρὰ καὶ εὐθυμὸς ὑπηρετεῖ τοὺς κυρίους τῆς φέρουσα τὰ φαγητὰ, ἀλλάσσουσα τὰ πινακία καὶ δεικνύουσα εἰς τὸν Μαυρίκιον τὰ ἄριστα τεμάχια, ἐκστατικὴ δὲ ὁσάκις οὗτος κατεδέχετο νὰ ἐπαινέσῃ τι. Ἡ Μαγδαληνὴ μόλις ἔτρωγε, περιποιουμένη τὸν ἐξαδέλφον τῆς μετὰ τῆς ἀνησυχου στοργῆς ἐρωμένης, ἣτις λογιζέται εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος ὑπηρετοῦσα τὸν ἐραστήν τῆς. Ὁ Μαυρίκιος ἐκὼν ἄκων συνεκινεῖτο ἐκ τῶν περιποιήσεων τούτων, ἠρώτα δ' ἐκυτὸν μετ' ἀπορίας διὰ τίνας πράξεις εἶχεν ἀναδειχθῆ ἄξιος αὐτῶν. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι δὲν ἦτο ἀναίσιθτος πρὸς τὴν τέχνην τῆς Ὁρσολας, ἣν μέχρι τοῦδε ἠγνόει. Εἰς τὸ τέλος τοῦ γεύματος ἡ Ὁρσολα ἐπλησίασεν αὐτὸν κρατοῦσα μεγίστην ἀνθοδέσμη, καὶ ἀπήγγειλε προσφώνησιν, ἣν εἶχεν ἐμάθει ἐκ προτέρων, ἀλλ' ἐκ τῆς συγκινήσεως διακοπεῖσα, ἐβρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τῷ νύχθη εἰς ἔτη πολλά, καταφιλοῦσα αὐτὸν καὶ καταβρέχουσα διὰ τῶν δακρύων τῆς.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ἡ σειρά τῆς Μαγδαληνῆς, ἣτις ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἀπευθύνουσα ἅμα λόγους τινὰς φιλόφρονας καὶ ἀνεπιτηδεύτους. Τὴν τράπεζαν ἐκάλυπτον ἐν τούτοις ὡς ἐν Βαλτραβέρ διάφορα πλακούντια, φιάλη δὲ οἴνου παλαιοῦ, ὃν αἱ δύο νέαι εἶχον προμηθευθῆ χάριν τῆς ἡμέρας ἐκείνης δι' ἐνὸς μηνὸς αὐστηρᾶς οἰκονομίας καὶ παντοίων στερησέων, ὑφούτο ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ οὐρανὸς εἶχε γένει αἴθριος, τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐν τῷ κήπῳ, ἡ ὀσμὴ τῶν βεβρεγμένων φύλλων εἰσήρχετο διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, ὃ δὲ δύοιν ἥλιος ἔπεμπεν ἐπὶ τῆς τραπέζης φαιδρὰν ἀκτίνα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὰ ποτήρια ἐσπινθηροβόλουν ὡς πολυτιμα κρύσταλλα. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Μαυρίκιος εἶχεν ἐγκαταλίπει τὸν πατρικὸν οἶκον, πρῶτον ἤδη ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ του, πρὸ δέκα δὲ ἐτῶν λησμονηθεῖσα ἡ ἐπέτειος αὐτῆ διηγείρειν ἐν αὐτῷ βιαίως τὰς ἀρίστας τῆς νεότητός του ἀναμνήσεις. Ἐνεθυμήθη τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἡμέρα αὐτῆ ἦτο ἐν Βαλτραβέρ ἡμέρα γενικῆς ἐορτῆς, εἶδε δ' ἐαυτὸν μεταξὺ τῆς μαρκησίας καὶ τοῦ ἱππότου περιστοιχιζόμενον ὑπὸ πάντων τῶν ἀρχαίων ὑπηρετῶν, οἵτινες ἐξέφραζον αὐτῷ ἀφελῶς τὰς εὐχὰς των καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ καρδιά του ἐταράχθη, τὸ μέτωπόν του ὠχρίασε, δάκρυα δὲ ὕγραναν τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ Μαγδαληνὴ, ἣτις τὸν παρετήρει, ἠγέρθη καὶ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ὤμου του ἔκλινε πρὸς αὐτὸν τὴν παρθενικὴν τῆς κεφαλὴν σύννουσ καὶ προσεκτικὴ ὡς τὸ ἐν τῷ Δούβρω περικαλλῆς ἐκεῖνο τῆς Πολυμνίας ἄγαλμα, ἡ μᾶλλον ὡς ἄγγελος φύλαξ καιροφυλακτῶν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ παιδίου. Σκεπτόμενος ὁποῖα πρὸς αὐτὸν ἐφάνη, ὁποῖος δὲ αὐτὸς πρὸς ἐκείνην, ὁ Μαυρίκιος ἠσθάνθη τέλος καμπτομένην τὴν σκληρυνθεῖσαν αὐτοῦ ψυχὴν, ἡ δ' ὑπερηφάνειά του ἀντὶ νὰ ἐρεθισθῆ, ἔκλινε γόνυ ἐνώπιον τῆς ἀρετῆς. Οὐδὲ μία λέξις ἐτάραξε τὴν συγκινητικὴν ταύτην σιωπὴν, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ὁρσολα ἐσιώπησε. Μόνον ὅτε ὁ νεανίας λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς Μαγδαληνῆς ἐφίλησεν αὐτήν, ἡ Ὁρσολα, ὡς ἐὰν εἶχεν ἐκτελέσει λαμπρὰν τινα πράξιν, δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ μίαν τῶν συνήθων ἐκφράσεων τῆς πρὸς τὸν Μαυρίκιον λατρείας τῆς. Ἡ ἐσπέρα διῆλθεν ἐν τῷ δωματίῳ τῆς Μαγδαληνῆς εἰς τερονὰς συνδιαλέξεις. Ἐνεθυμήθησαν τὸ Βαλτραβέρ, τὴν μαρκησίαν καὶ τὸν ἱππότην καὶ τὴν φθινοπωρινὴν ἐκείνην ἐσπέραν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον συνητηθήσαν. Ἀνεπόλησαν ἀμφοτέρω ἀσμένως πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς εἰς τὴν ἔπανλιν ἀφίξέως των, τὴν ὄρφανὴν κόρην στηριζομένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ νέου ἱππέως, ἀγνοοῦσαν δὲ ὅτι ἦτο ἐξαδέλφος τῆς, τὸν κατόπιν αὐτῶν ἐρχόμενον ἱππον, τὸ ὑπὸ τῶν τελευταίων τοῦ ἡλίου ἀκτίων φωτιζόμενον δάσος, τὰς κίγκλιδας τοῦ κή-

που, τοὺς πυργίσκους τοῦ μεγάρου καὶ τέλος τοὺς δύο γέροντας ἐγειρομένους ἵνα ὑποδεχθῶσι τὴν νεαρὰν ξένην. Ἐλησμόνουν δὲ τὴν ὥραν ἀναπολοῦντες τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι ἐκελάδουν ἐν τῇ μνήμῃ των ὡς πτηνὰ ἐντὸς πτηνοτροφείου. Ὁ Μαυρίκιος θαυμάζων τὸ γόητρον αὐτῶν ἤκουε μὲν εἰσέτι προσαδόμενον τὸ ἄσμα τοῦ Δὸν Ζουάν, ἀλλ' ἀσθενῶς καὶ ἐκ σπανίων διαλειμμάτων, ἀποσυρόμενος δὲ ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει ὥρας τερπνὰς, ἡ δὲ πενία ἐορτὰς ὡς καὶ ὁ πλοῦτος. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἶδε τὰ ἐργαλεῖά του ἄνευ ὀργῆς, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ πατρὸς του μετὰ χαρᾶς, ἔπειτα δὲ ἀπεκοιμήθη αἰσθανόμενος ἔκτακτον γαλήνην καὶ σκεπτόμενος ὅτι ἡ ἐξαδέλφη του καὶ ἡ Ὁρσολα ἦσαν καλαὶ νέαι, ἐκοιμήθη δὲ ὑπνὸν ἥσυχον καὶ βαθύν. Ἄμα τῇ αὐτῇ ἐξύπνισεν αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ Πέτρου Μαρσώ, ὅστις ἐχαιρέτιζε τὴν ἡμέραν καὶ προσήυχετο ἄδων καὶ ἐργαζόμενος. Ὁ Μαυρίκιος ἠγέρθη ταχέως καὶ ἤρξατο μετὰ θάρρους ἐργαζόμενος καὶ αὐτός.

ΙΓ'

Ἐάν νομίσωμεν ὅτι ὁ Μαυρίκιος ἐσώθη, χαρῶμεν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ φαντασθῶμεν ὅτι δὲν ὑπολείπεται πλέον αὐτῷ ἄλλο τι ἢ νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα εἰς ἀνάκτησιν καὶ πάλιν τῆς νεότητος καὶ τῶν ἀπολεσθέντων αὐτῆς θησαυρῶν, θέλωμεν δεινῶς ἀπατηθῆ καὶ παραγνωρίσει τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ, ὅστις θέλει τὸν ἐξίλασμόν, καὶ δὲν ἐπιτρέπει ν' ἀναβαίῃ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἱερὸν λόφον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξέπεσεν. Ἡ εἰς αὐτὸν ἀνάβασις εἶναι δύσκολος, γνωρίζω δὲ πολλοὺς οἵτινες, ῥωμαλεώτεροι ὄντες τοῦ Μαυρικίου, ἔστησαν ὅμως ἐν τῷ μέσῳ ὠχροὶ καὶ κεκημηκότες καὶ μετὰ τρόμου μετροῦντες τὴν μακρὰν ὁδόν, ἣν ἔχουσι νὰ διανύσωσιν εἰσέτι. Ἀληθῶς ἐκεῖνοι δὲν εἶχον παρ' αὐτοῖς ἄγγελον στηρίζοντα αὐτοὺς καὶ σπογγίζοντα τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου των, δεικνύοντα δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν συντομωτάτην καὶ ὀμαλωτάτην ὁδόν, δι' ἣς αἱ πεπτωκυῖαι ψυχαὶ δύνανται ν' ἀνυψωθῶσι πάλιν εἰς τὰς οὐρανίας μονάς.

Τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου ἐπλευσίαζεν, ἤρχετο δὲ ἤδη ὁ Νοέμβριος ῥιγῶν ὑπὸ τὴν χιονώδη αὐτοῦ χλαμύδα καὶ ἔχων τοὺς μὲν πόδας ἐν τῷ βορβόρῳ, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐν ταῖς νεφέλαις. Ὁπως ἐνόησεν τις τὸ ζοφερὸν τῆς ὥρας ταύτης τοῦ ἔτους, πρέπει νὰ εἶναι μόνος ἐν Παρισίαις πτωχὸς καὶ ἄνευ οἰκογενείας, ν' ἀναγκάζεται δὲ νὰ ἐξέρρηται ἵνα τρώγῃ, καὶ ἐπιστρέφων νὰ εὕρισκῃ τὴν ἐρημίαν καθημένην παρὰ τὴν πενιχρὰν αὐτοῦ ἐστίαν. Ἀναγνωρίσας τὴν τέχνην τῆς Ὁρσολας περὶ τὴν μαγειρικὴν, πρὸς δὲ καὶ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος νὰ στερῆγῃ τὸν οἰκογενειακὸν βίον, ὁ Μαυρίκιος εἶχε τέλος ἀποφασίσει νὰ δειπνῇ τακτικῶς μετὰ τῆς ἐξαδέλ-

φης του, λησιμονήσας ὅμως τὰς συγκινήσεις τῆς ἐορτῆς του, δυσκόλως ἔφερε τὸν τοιοῦτον βίον. Ἄλλ' ὅτε ὁ βορρᾶς ἐσύριζε καὶ ἡ χιὼν κατέπιπτε πυκνὴ, εὐχαρίστως ἐσκέπτετο ὅτι τὸ δεῖπνόν του τὸν περιέμενε ἐκεῖ που πλησίον ἐντὸς δωματίου θερμοῦ καὶ καλῶς κεκλεισμένου, ἔνθα δύο μειδιῶσαι μορφαὶ ὑπεδέχοντο αὐτὸν ἐκάστοτε μετὰ χαρᾶς.

Καίτοι λιτόν, τὸ δεῖπνον ἦτο εὐθυμον, ὁ δὲ Μαυρίκιος εἶχε συνήθως τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας προερχομένην φοβερὰν πείναν, ἥτις καθίστα αὐτὸν ἐπισικιῆ πρὸς τὰ παρατιθέμενα φαγητά· ἄλλως τε ἡ Ὁρσολα παρεσκεύαζε συνήθως τὰ ἀρέσκοντα αὐτῷ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Μαγδαληνὴ ἀνεπλήρου διὰ τοῦ χαριστάτου πνεύματός της τὴν ἔλλειψιν τῆς περὶ τὴν τράπεζαν πολυτελείας, ὁ δὲ Μαυρίκιος εἰ καὶ δυσκόλως ὑπὸ ποιητικῶν ἰδεῶν γοητευόμενος, ἐθαύμαζεν ὅμως τὴν εὐφυῖαν αὐτῆς καὶ τὴν χάριν, ἥτις εἶχε διαφύγει ἐπὶ τοσοῦτον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Τὰ πάντα λοιπὸν ἔβαινον κατ' εὐχὴν ἐνόσω ἐκάθηντο περὶ τὴν τράπεζαν. Δυστυχῶς ἡ ἐσπέρα ἐφαίνετο εἰς ἄκρον μακρὰ, οὐχὶ εἰς τὴν Ὁρσολαν ἢ εἰς τὴν Μαγδαληνὴν, ἀλλ' εἰς τὸν Μαυρίκιον, οὐδεμίαν ἔχοντα ἀσχολίαν. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι αἱ γυναῖκες πάντοτε καταγίνονται περὶ τι, ἐνῷ οἱ ἄνδρες μένουσιν ἀργοί, ἀφοῦ παύσωσιν ἐργαζόμενοι σπουδαίως. Καθήμενα παρὰ τὴν λυχνίαν ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Ὁρσολα ἐῤῥαπτον καὶ ἐπλεκον, ὁ δὲ Μαυρίκιος προιεφέρετο ἐν τῷ δωματίῳ, παρετήρει τὰ ἐργόχειρα, ἐκάθητο, ἠγείρετο καὶ ἐκάθητο πάλιν. Μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν εὐφυστάτων ἀνθρώπων, τὰ ἀντικείμενα τῆς συνομιλίας δὲν εἶναι ἀνεξάντλητα, ἐννοῶ δὲ διατὶ οἱ ἄνδρες ἐπενόησαν τὸ χαρτοπαίγνιον, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται νὰ ὁμιλήσωσιν ὅταν εἶναι μόνοι. Ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐξαδέλφης του ὅπως ὕβριση αὐτήν, ὁ Μαυρίκιος ἦτο ἠπιώτερος εἰς τοὺς λόγους του καὶ προσεκτικώτερος, πολλάκις δ' ἀνεχαίτις τὴν ἐπὶ τῶν χειλέων του λαιδορίαν. Ἄλλ' ὅμως, καίτοι προσπαθὼν νὰ δαμάσῃ καὶ νικήσῃ ἑαυτὸν, σπανίως ἀπεσύρετο χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν τινὰ πικρὰν ἢ προσβλητικὴν. Βεβαιότερα οὐσα τῆς ἐπιβροχῆς αὐτῆς, ἡ Μαγδαληνὴ ἀντὶ νὰ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν ὡς ἄλλοτε, ἀπεκρίνετο μετὰ γλυκειᾶς σταθερότητος ἐν τῇ θεληκτηρίῳ ἐκείνῃ γλώσσῃ, ἣν μετέρχεται ἡ φρόνησις, ὅταν συνοδεύεται ὑπὸ τῆς πραότητος καὶ τῆς χάριτος. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἡ Ὁρσολα ἔλεγε καὶ αὐτῇ μίαν λέξιν. Ὁ Μαυρίκιος ὠργίζετο κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ ἐσιώπα, ἐνίοτε δὲ ἐκὼν ἄκων ἐμειδία.

Εἰ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ περιποιεῖτο αὐτὸν μετ' ἀγγελικῆς πραότητος, ἡ ἐσπέρα ἐφαίνετο, ὡς εἶπον, λίαν μακρὰ εἰς τὸν Μαυρίκιον. Πολλάκις ὁ διάλογος διεκόπτετο, δυσκόλως δὲ ἐπα-

νελαμβάνετο. Ἡ νεάνις λοιπὸν ὅπως τὸν διασκεδάσῃ, παρεκάλεσε τὸν Μαυρίκιον νὰ ἀναγνώσῃ τι μεγαλοφώνως, ἀλλὰ κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης ὁ Μαυρίκιος ἐξανέστη. Ἐν τῷ ὀκνητῷ καὶ ἀσώτῳ αὐτοῦ βίῳ σπανίως εἶχεν ἀνοίξει βιβλίον, ἀσχολούμενος δὲ περὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰς ἀμάξας καὶ τὰ ἐπιπλα, οὐδόλως εἶχε σκεφθῆ νὰ θρῆψῃ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν φαντασίαν αὐτοῦ ἢ τὴν διάνειαν. Ἄλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἄπαξ ἀποτυχοῦσα δὲν ἀπεθάρρυνθη. Ἐσπέραν τινὰ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἐξαδέλφον τῆς ἐν τῶν χαριστέρων ἔργων τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, τὸν *Ἐφημέριον τοῦ Βακεριέ.Ιδ.* Γνωστὸν εἶναι μετὰ πόσης λεπτότητος καὶ συγκινητικῆς ἀπλότητος ὁ *Γόλδσμιθ* περιγράφει ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς θλίψεις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ὁ Μαυρίκιος ἀπεποιεῖτο μετὰ δυσθυμίας ν' ἀναγνώσῃ τὰς πρώτας σελίδας, ἡρώτα δὲ τὴν ἐξαδέλφην του ἐὰν ἐθεώρει αὐτὸν ὡς παιδίον, τὸ ὁποῖον διασκεδάζει τις διὰ μύθων. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐπέμενε, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐξ ἀνυπομονησίας μᾶλλον ἢ ἐκ φιλοφροσύνης κινούμενος, καὶ ὅπως ἀπαλλαγῇ ὀχληρῶν παρακλήσεων, ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως τοῦ θαυμασίου διηγήματος. Ἡ περιγραφή τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων, ὁ τρόπος δι' οὗ παρουσιάζονται εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἡ τέχνη μεθ' ἧς καὶ τὸ ἐλάχιστον συμβᾶν ἀνεπιτηδύτως συνδέεται μετὰ τῆς ὅλης πλοκῆς ἔχει τοσοῦτον τὸ ἐπαγωγόν, ὥστε δυσκόλως ἀφίνει τις τὸ βιβλίον πρὶν ἢ ἀπαπερατώσῃ αὐτό. Ὁ Μαυρίκιος καίτοι ἐπιδεικνύων περιφρόνησιν πρὸς τὰ παραμύθια, ὡς ἔλεγε, δὲν ἀντέστη εἰς τὸ γόητρον τοῦ οἰκογενειακοῦ τούτου ποιήματος. Αἱ μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς καθ' ἡμέραν συνδιαλέξεις του εἶχον ἤδη κάμψει τὴν ψυχὴν του καὶ προετοιμάσει αὐτὴν ἵνα δεχθῇ καὶ γονιμοποιήσῃ τὸ τοιοῦτον πολυτιμον σπέρμα. Βλέπων εἰς ποίας δοκιμασίας ὑπόκεινται καὶ αὐτοὶ οἱ ταπεινότατοι τῶν ἀνθρώπων, κατενόησεν ὅτι καὶ ἐν τῇ κατωτάτῃ θέσει εὐρίσκονται μεγάλα ἀρεταὶ καὶ ἡρωϊκὴ αὐταπάρνησις. Περαινῶν τὸ βιβλίον, νύχαρίστησε τὴν ἐξαδέλφην του δι' ἣν εἶχε προμηθεύσει αὐτῷ ἡδονὴν, ἔκτοτε δὲ δὲν ἀνιέστη πλέον εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Μαγδαληνῆς. Ἐκπλησσομένους ἐπὶ τῇ τέρψει ἦν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀπέλauen, ἐθαύμαζε καθ' ἑαυτὸν τὴν σύνεσιν τῆς Μαγδαληνῆς, καὶ ὑπ' αὐτῆς ὀδηγούμενος ἀνεπαισθήτως ἐβελτιοῦτο. Ἀφοῦ ἔκλειε τὸ βιβλίον, ἀντήλασον συνήθως τὰς σκέψεις των καὶ τὰς ἐντυπώσεις των, μετεῖχε δὲ καὶ ἡ Ὁρσολα τῆς συζητήσεως, καὶ οὕτως ἡ ἐσπέρα λεληθῶτως παρήρξατο.

Ὁ Πέτρος Μαρσῶ καὶ ἡ σύζυγός του διήρχοντο ἐνίοτε τὴν ἐσπέραν παρὰ τῇ Μαγδαληνῇ, ἥτις ἡγάπα εἰλικρινῶς τοὺς ἀγαθοὺς τούτους ἀνθρώπους, θεωροῦσα ἐνδομύχως τὸν Μαρσῶ ὡς τὸ

ὄργανον, δι' οὗ ἡ θεία Πρόνοια εἶχεν ἐκτελέσει τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Μαυρικίου, ὅστις ἀνευ αὐτοῦ ἤθελεν ἐπὶ πολὺ ἔτι περιμεῖνει εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιχειρήσῃ ἐργασίαν τινά. Ἀφ' ἑτέρου ὁ τεχνίτης δὲν ἐλησμονεῖ ὅτι εἰς τὴν μεσολάβησιν τῆς Μαγδαληνῆς ὄφειλε τὴν βοήθειαν τοῦ Μαυρικίου, ἧς ἕνεκα ἠσθάνετο ἄκραν εὐγνωμοσύνην. Καίτοι συνειθίσαντες τοὺς τρόπους του καὶ ἀγαπῶντες αὐτὸν, τὸν ἐφοβοῦντο ὀλίγον, ἀλλὰ πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν εἶχον ἀληθῆ λατρείαν. Κάλλιστα κατενόουν ὅτι ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ, οὐς ἐνόμιζον ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν, δὲν ἦσαν εἰς τὴν πρόπευσαν αὐτοῖς θέσιν, μετὰ τῆς ἐμφύτου δὲ λεπτότητος ἦν δὲν δίδει ἡ ἀνατροφή, ἐπεδείκνυον εἰς τὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις των σεβασμὸν, ὅστις κατ' οὐδέ, ἡλᾶττου τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν ἀγάπην. Ἐρχοντο συνήθως τὴν ἐσπέραν, ὅτε τὰ τέκνα των ἐκοιμῶντο, σπανίως δὲ κατὰ παράκλησιν τῆς Μαγδαληνῆς ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰ παιδία. Ὁ Μαυρίκιος ἐξανέστη κατ' ἀρχὰς κατὰ τῆς εἰσβολῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ αἵματος του τὴν ὑπερηφάνειαν μόνην καὶ τὴν ὀκνηρίαν εἶχε διατηρήσει ὁ δυστυχῆς. Ἡμέραν τινὰ ἀνέφερον αὐτοὺς μετὰ περιφρονησεως ἐνώπιον τῆς ἐξαδέλφης του. Ἡ Μαγδαληνὴ συνειδυῖα τὴν ὀσμήναι αὐξάνουσαν ἐπιβρόχην αὐτῆς, τὸν ἠτένισε πρῶτον ἤδη μετ' αὐστηρότητος. «Εἶσαι ἀγνώμων, τῷ εἶπε» καὶ ἂν δὲν σοὶ εἶχε διευκολύνει τὴν ἐργασίαν ὁ Μαρσῶ, πάλιν ὄφειλες νὰ θεωρῆς τιμὴν σου νὰ ἔχῃς φίλον ἄνδρα, ὅστις ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρός του, τώρα δὲ τρέφει τὴν γυναϊκά του καὶ τὰ τέκνα του». Ταῦτα ἀκούων ὁ Μαυρίκιος ἤθελεν ἄλλοτε ὀργισθῆ, ἀλλὰ τώρα ὅμως ἠρυθρίασε καὶ ἐσιώπησεν.

Ἐσπέραν τινὰ ἄπασα ἡ οἰκογένεια εἶχε συνέλθει. Ἡ Ὁρησία (οὕτως ὀνομάζετο ἡ σύζυγος τοῦ Μαρσῶ), εἶχε φέρει τὸ ἐργόχειρόν της, καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες ἐργάζοντο παρὰ τῇ λυχνίᾳ συνομιλοῦσαι χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Βήματά τινα ἀπωτέρω ἐκάθητο ὁ Μαρσῶ παρατηρῶν αὐτὰς μετὰ τῆς εὐμενοῦς ἐκφράσεως τῆς ἡρεμοσύνης ῥώμης. Ἐνίοτε ἡ Ὁρησία, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὸ κέντημά της, ὕψωνε πρὸς αὐτὸν μειδιῶσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, τότε δὲ γλυκεῖα χαρὰ διέλαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νέου τεχνίτου. Στριζόμενος ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ Μαυρίκιος ἐφυλλολόγει βιβλίον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκλογὴ ἤθελε μεγάλως ἐκπλήξει τὴν Μαγδαληνὴν, ἐὰν ἡδύνατο νὰ μαντεύσῃ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον δηλητήριο. Εἶχε λάβει τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὄψιν ἀγγέλου ἐπαναστάντος καὶ θριαμβεύοντος ἐν τῇ κακίᾳ, ἐνεθαλε δὲ εἰς φροντίδας τὴν Μαγδαληνὴν. Μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆς ἀζυδερκείας ἡ νεάνις εἶδεν εὐθύς ὅτι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἐπισχόλει αὐτὸν ἐντελῶς. Περιεργίαν αἰσθανομένη καὶ ἀνησυχίαν,

παρεκάλεσε τὸν Μαυρίκιον νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, οὗτος δὲ ὑπήκουσε προθύμως.

Ἦτο ἐκ τῶν μυθιστορημάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα πολυάριθμα ὄντα πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, γίνονται εὐτυχῶς ὁσημέραι σπανιώτερα, ἐν οἷς δὲ μετ' ἀναιδείας καὶ δὴ καὶ περιφρονησεως γίνονται λόγος περὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς οἰκογενείας, ἐνῶ ἀπεναντίας τὸ πάθος ὑμνεῖται καὶ περιγράφεται ὡς θεία ἐντολή. Ἐν τῷ μυθιστορηματι τούτῳ, ὡς ἐν τοσοῦτοις ἄλλοις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὁ ἦρωας ἀποῦ κατεπάτησε τὰς γελοίας προλήψεις τὰς καταρτιζούσας τὴν καλὴν ἀνατροφήν, ἀποῦ ἔλαβεν ἐνώπιον τῆς κοινωνίας θέσιν Αἴαντος ὑβρίζοντος τοῦ θεοῦ, ἢ μᾶλλον Σόλωνος ἀξιοῦντος ν' ἀνακαινίσῃ αὐτὴν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἰδίου βίου, ἀποῦ κατεπολέμησε σφοδρῶς τοὺς κειμένους νόμους, ἀπεθαρρύνετο ἐπὶ τέλους καὶ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν. Οὐδεμίαν ἔχων περὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ἐλπίδα, δυσανασχετῶν δὲ κατὰ κοινωνίας διεσθαρμένῃς, ἥτις ἀπεποιεῖτο ν' ἀποδεχθῆ τὰ νομοθετήματα αὐτοῦ καὶ τὰ μαντεῖα τῆς εὐφυίας του, κατέφρονεν ἵνα τιμωρήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν, ὡς τὸ ἔσχατον, τὸ μόνον ἐπὶ τῆς γῆς καταφύγιον τῶν γενναίων ψυχῶν. Ἄλλ' ὅμως μὴ θέλων νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἡττάν του, προσεπάθει νὰ τὴν κρύψῃ ἐξυβρίζων θεοὺς τε καὶ ἀνθρώπους. Τὰ πράγματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὀλόκληρος γενεὰ ἐθαύμασεν, ἦσαν γεγραμμένα δι' ὕφους κενοῦ καὶ πομπῶδους. Ὁ Μαυρίκιος εὗρισκεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ τὴν πιστὴν εἰκόνα τῶν ἄλλοτε σκέψεών του, ἃς ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ καίτοι κοιμωμένος ἢ ἐλαχίστη πνοή. Ἐνῶ ἀνεγίνωσκε, τὸ βλέμμα του ἐγίνετο ζοφερὸν καὶ ἀγριωπὸν, ἢ δὲ φωνὴ του ἀπειλητικὴ καὶ βροντώδης· εἶχε ταυτίσει ἑαυτὸν ἐπὶ τοσοῦτον μετὰ τοῦ ἥρωος, οὗ ἀνεγίνωσκε τὰς βλασφημίας, ὡστε ὠμίλει ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ κακὸς αὐτοῦ δαίμων τὸν κατέχευε καὶ πάλιν ὄλον. Ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἤκουε ῥιγούσα, ἢ Ἐθρεσία μετ' ἐκπλήξεως, ἢ δὲ Ὁρσολα μετ' ὕψους ἀστείου καὶ ὁ Πέτρος Μαρσῶ μετ' ἀφελούς εἰρωνείας. Ἀποῦ ἔπαυσεν ἀναγινώσκων, ὁ Μαυρίκιος ἐρρίψε τὸ βιβλίον ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἔστρεψε τὰ βλέμματά του πρὸς τοὺς ἀκροατὰς του θριαμβευτικῶς καὶ περιέργως ὡς ἐξετάζων τὰς ἐντυπώσεις των.

— Τί ἀνοησίας εἶναι αὐταῖς; εἶπεν ἡ Ὁρσολα, ποῖος εἶναι αὐτός ὁ παληάθρωπος, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ κυβερνήσῃ τὸν κόσμον καὶ δὲν ἢμπορεῖ νὰ κυβερνήσῃ τὸν ἑαυτὸν του;

— Κύριε, εἶπεν ὁ Πέτρος Μαρσῶ, θλιβὸς εἶναι ὁπωσδήποτε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος φρονεῖ ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ κάμῃ παρὰ ν' αὐτοκτονήσῃ. Οἱ ἀνθρώποι οἱ ἔχοντες ἀξίαν τινὰ εὗρισκousι καὶ ἐργασίαν, ἀρκεῖ νὰ ἐκλέγωσιν αὐτὴν κατὰ δύναμιν. Ἐγὼ οὐδὲν εἶμαι ἢ ἀπλοῦς ἐρογάτης, ἀλλ'

ἐκτιμῶ τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν μου πολὺ καλλίτερον τῶν πομπῶδων φράσεων τοῦ πληκτικοῦ τούτου βιβλίου.

Ἡ Ἐθρεσία ὠμολόγησεν ἀφελῶς ὅτι οὐδὲν ἐνόησεν, ἢ δὲ Μαγδαληνὴ ἐσιώπη καὶ ἐπεκρότει ἐνδομύχως εἰς τοὺς λόγους τῆς Ὁρσολας, τοῦ Μαρσῶ καὶ τῆς Ἐθρεσίας. Ἐκθαμβος ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ἀποτυχίᾳ τῆς ἀναγνώσεώς του, ὁ Μαυρίκιος λαβὼν τὸν πῖλόν του ἐξῆλθεν.

Ἡ ἔσπερα ὅμως αὕτη δὲν ἀπέβη ἀλυσιτελής· ἀποῦ ἐξεθύμανεν, ἀποῦ ἀπεκάλεσεν ἀνοήτους τὴν Ὁρσολαν, τὴν Ἐθρεσίαν καὶ τὸν Μαρσῶ, ἀποῦ ἐξήντησε κατ' αὐτῶν ὅλα τὰ δυνατὰ ἐπιθετα, ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι εἶχον ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ὀρθοφροσύνης. Ἄλλως τε καὶ συναναστροφόμενος συχνότερον τὸν Μαρσῶ καὶ τὴν σύζυγόν του, καὶ βλέπων τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν καὶ τὴν εἰρήνην, τοὺς ἠγάπησεν, ὡς ἠγάπησεν ἐπίσης καὶ τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς τὸν ἠνώχλου· ἐλάβανεν αὐτὰ ἐνίοτε ἐπὶ τῶν γονάτων του, θωπεύων δὲ καὶ καταφιλῶν αὐτὰ προεμάντευσε πως τὰς ἠδονὰς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.

Οὕτως ὁ νεανίας ἀνήρκετο τὰ παρασύραντα αὐτὸν βορβορώδη ὕδατα, ἐπλησίαζε τὴν ἀκτὴν, ἀπετίνασσε τὸν βόρβορον ἀπὸ τῶν ποδῶν του καὶ ἀνυψοῦτο εἰς τὰς αἰθρίας χώρας.

Ὁ ἐρογατικὸς οὗτος καὶ ἥσυχος βίος εἶχε τὰς διασκεδάσεις αὐτοῦ καὶ τὰς τέρφαις. Ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ ἐφοίτων ἐνίοτε εἰς τὸ θέατρον. Ἐσπέραν τινὰ παρευρίσκοντο εἰς τὸ μελόδραμα τὸν *Goulielmor Tellor*. Ὁ Μαυρίκιος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πολυτελείας του οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει μελόδραμα ἀνευ πλήξεως, οὐδ' ἐπέτρεπον αὐτῷ οἱ ἐπιπόλοιοι τῶν συντρόφων του λόγοι νὰ αἰσθανθῇ τέρφιν ἐκ τῆς μουσικῆς, τῆς πλουσίας ταύτης καίτοι ἀορίστου μορφῆς τῆς φαντασίας. Οὐδέποτε οἱ φθόγγοι μελωδικῆς φωνῆς εἶχον μεταστήσει αὐτὸν εἰς τὰς ἰδανικὰς χώρας τοῦ πάθους καὶ τοῦ ῥεμβασμοῦ. Τώρα, καθήμενος πλησίον τῆς Μαγδαληνῆς, μόνος μετ' αὐτῆς, καθότι οὐδεὶς ἐν τῷ περιστασίῳ χρίζοντι αὐτοὺς πλήθῃ ἐστρεψε πρὸς αὐτὸν βλέμμα φιλικόν, ἤκουε τὸ τελευταῖον ἄσμα τοῦ Ῥοσσίνι ὡς νέαν τινὰ γλώσσαν, ἢς πρῶτον ἦδη ἀνεκάλυπτε τὴν σημασίαν. Οἱ πρῶτοι τόνοι τὸν εἶχον ἠδέως συγκινήσει, ἠσθάνθη δὲ μετ' ἐκπλήξεως ἐνθουσιασμὸν καὶ συμπάθειαν πρὸς τὸ ὠραῖον ἔργον τοῦ μουσικοδιδασκάλου. Οἱ λυγμοὶ τοῦ Ἀρνόλδου καθ' ἣν στιγμὴν μανθάνει τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ἔφερον εἰς τὸν νοῦν του τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἰδίου πατρός ἀποθανόντος χωρὶς ν' ἀσπασθῇ αὐτὸν τὸ τελευταῖον. Ὁ ὄρκος τῶν πρὸς τὴν κοινὴν ἀπελευθέρωσιν συνομωσάντων Ἑλβετῶν διηγεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα. Αἱ ἀγαθαὶ σκέψεις εἶναι πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένα

οὕτως, ὥστε ἀφοῦ ἀπαξ μία τις αὐτῶν κατα-
 κυριεύσῃ ἡμᾶς, καλεῖ τὰς ἀδελφάς της διὰ μυσ-
 στηριώδους νεύματος, καὶ ἀνοίγει αὐταῖς τὰς πύ-
 λας τοῦ βασιλείου της. Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἠδύ-
 νηθη νὰ μὴ ἐλέγξῃ μετ' αὐστηρότητας ἅμα καὶ
 λύπης τὸ παρελθὸν αὐτοῦ, ἠρώτησε δ' ἑαυτὸν τί
 εἶχε πράξει ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τί δὲ ὑπὲρ τῆς
 οἰκογενείας του· καὶ ἀντήλλαξε μὲν μετὰ τῆς
 ἐξαδέλφου του σπανίους λόγους, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς
 του καὶ τοῦ ἀφρημένου βλέμματός του ἡ
 Μαγδαληνὴ ἐνόησεν ὅτι ὁ νοῦς του ἦτο ἀλλαχοῦ,
 φοβουμένη δὲ μήπως τὸν ταράξῃ, δὲν ὠμίλησε
 πλέον.

Ἐπέστρεψαν ἀμφοτέροι ἐν τῇ διαστέρω νυκτὶ
 συνδιαλεγόμενοι. Ἀκούων τὴν Μαγδαληνὴν ὁ
 Μαυρίκιος ἀνεκάλυπτε νέας πηγὰς θαυμασμοῦ,
 αἱ ὁποῖαι εἶχον διαφύγει τὴν προσοχὴν του. Ἐ-
 πανεργόμενος εἰς τὴν οἰκίαν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς
 ἐντυπώσεως, ἣν εἶχε προξενήσει αὐτῷ ἡ πα-
 ράστασις, δὲν ἀπεσῶρη ὡς συνήθως εἰς τὸ δω-
 μάτιόν του, ἀλλ' ἀνοίξας τὸ παράθυρον, ἔμεινεν
 ἐπὶ τινὰς στιγμὰς θεωρῶν τὸν οὐρανόν, οὗ ἡ αἰ-
 θρία ἐπλήρου ἤδη τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Μετὰ
 ταῦτα δ' ἐκάθησε πλησίον τῆς Μαγδαληνῆς, ἣ-
 τις παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀναγνώσῃ τὸν *Γου-
 λιέλμου Τέλλου* τοῦ Σχίλλερ. Ὑπήκουσε δὲ
 μετὰ χαρὰς, καὶ ἀφοῦ ἀνέγνωσε σελίδας τινὰς,
 ἡ φωνὴ του ὡς ἐκ θαύματος μεταβλήθεισα, ἔ-
 βεινε κατανυκτικῇ, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ μετ' εὐφρο-
 σύνης ἤκουεν αὐτήν. Ἐνόσω προὔχωρει ἐν τῇ
 διηγέσει τῆς θαυμασίας ἀπελευθερώσεως λαοῦ
 γλου, ἐφαίνετο ὡσεὶ μεταβάλλων μορφήν. Γλυ-
 κεῖα λάμψις ἐφώτιζε τὸ μέτωπόν του, οὐρανία
 δὲ ἐλπὶς ἐνεψύχου τὸ βλέμμα του. Ὁ παλαιὸς
 ἄνθρωπος ἐξηρανίζετο, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ ἔβλεπε
 μετὰ χαρὰς τὸν ἐνώπιόν της ἰστάμενον νέον ἄν-
 θρωπον. Ἡ ἐσπέρα αὕτη ὑπῆρξε γόνιμος.

Κατανοῶν τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων του,
 ὁ Μαυρίκιος δὲν ὑπερεξέτιμησε τὰς δυνάμεις
 του, καθότι ἡ Μαγδαληνὴ δὲ μὲν παρώτρυνε
 ὅτε δὲ ἀνεχαίτιζεν αὐτόν· δὲν ἐξετίμησε λοιπὸν
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἄξιαν. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων νομί-
 ζουσιν ὅτι κέλῃται νὰ διευθύνωσι τὸ κράτος.
 Ὁ Μαυρίκιος, ὁρθῶς σκεπτόμενος, δὲν ἠθέλησε
 ν' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἔμεινε δὲ φρονί-
 μως ἐν τῇ θέσει του, συνειδὼς ὅτι οὐ παντὸς τὸ
 διευθύνειν τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἀλλ' ὅτι
 πᾶς τις ἔχει καθῆκον νὰ ἐνδιαφέρηται περὶ αὐτά.
 Ἐκτοτε παρηκολούθησε μετὰ διακαοῦς μεριμνῆς
 τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, καὶ δὲν ἔμεινεν
 ἀναισθητὸς πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς τιμῆς καὶ
 τῆς δόξης, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἐγλευάζε.

Διὰ τῆς ἐργασίας του ὁ Μαυρίκιος ἀπελάμ-
 θανεν ἤδη τὰ πρὸς τὸ εὖ ζῆν. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐν
 εὐτυχαστέροις καιροῖς εἶχε μάθει τὴν μουσικὴν
 καὶ ἤδε καλῶς. Ὁ Μαυρίκιος δὲν τὸ ἐλησμόνη-
 σεν, ὅπως δὲ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐξαδέλφου του

διὰ τὰς περιποιήσεις της καὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐ-
 γνωμοσύνην του ἐπὶ τῇ ἀγγελικῇ ὑπομονῇ, μεθ'
 ἧς εἶχεν ὑποστῆ τὸν θυμὸν του καὶ τὴν σκλη-
 ρότητά του, τῇ ἐδωρήσατο κλειδοκύμβαλον,
 τοῦτο δὲ ἔδωκε νέαν ζῶην εἰς τὰς οἰκογενειακὰς
 αὐτῶν ὁμηγύρεις. Πολλάκις ἡ Μαγδαληνὴ συνε-
 κάλει περὶ αὐτὴν τὸν Πέτρον Μαρῶ καὶ τὴν οἰ-
 κογενεὶάν του, οἵτινες τὴν ἤκουον μετὰ μεγίστης
 τέρψεως, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Μαυρίκιος.

Ἐσπέραν τινὰ καθ' ἣν ἦτο μόνος μετ' αὐτῆς,
 ἡ Μαγδαληνὴ ἐφυλλολόγει τετραδίου μουσικῆς,
 περιέχον συλλογὴν μελωδιῶν τοῦ Σούβερτ, ἐξέ-
 λεξε δὲ ἐξ αὐτῶν μίαν τῶν ὠραιότερων καὶ συγ-
 κλητικωτέρων, τὸ *Χαῖρε*. Τὸ ἀρέσκον μοι μά-
 λιστα ἐν ταῖς μελωδίαις ταύταις, εἶναι ὅτι δὲν
 ἐπιδέχονται τὴν μετριότητα. Πιστῶς ἐκτελοῦ-
 μεναι μᾶς θέλγουσι καὶ μᾶς κηλοῦσιν, ἀπεναν-
 τίας, ἀδόμεναι ἀφυῶς καὶ μετὰ σχολαστικῆς μό-
 νον ἀκριβείας μᾶς φαίνονται εἰς ἄκρον πληκτι-
 καί· εἶναι λυθία λίθος, σπανίως ἀπατώσα. Ὁ-
 πως μᾶς συγκινήσῃ δὲ τις καὶ μᾶς τέρψῃ ἄδων
 τὰς μελωδίας τοῦ Σούβερτ, δὲν ἀρκεῖ νὰ γινώσκῃ
 τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ψυχὴν ποιη-
 τοῦ. Ἡ Μαγδαληνὴ βαθέως ἠσθάνετο τὴν θείαν
 αὐτῶν ἁρμονίαν, μεθρημῆνευε δ' ἀνεπιτηδεύτως
 ὅ,τι ἠσθάνετο, ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀκούσῃ τις
 ἄνευ συγκινήσεως τὴν μελωδικὴν καίτοι μικρὰν
 αὐτῆς φωνήν. Ἐψάλε τὸ *Χαῖρε* μετὰ τσαύτης
 μελαγχολικῆς χάριτος. ὥστε ὁ Μαυρίκιος συγκι-
 νηθεὶς ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὰ βλέμματά του
 καὶ εἶδε πρῶτον ἤδη ὅτι ἦτο ὠραία· δὲν παρεῖχεν,
 ὡς εἶπον, τύπον τελειότητος εἰς τὴν γλυπτικὴν,
 ἀλλ' ἡ ὠραία αὐτῆς ψυχὴ διέλαμπεν ἐν τοῖς ὀφ-
 θαλμοῖς της, τὰ δὲ μελωδικὰ της χεῖλη εἶχον
 γάβρι, ἣν οὐδεμίαν δύναται νὰ περιγράψῃ λέξις.
 Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Μαυρίκιος δὲν διέ-
 κρινε τὴν καλλονὴν ἀπὸ τῆς ἠδυπαθείας, συγ-
 γέων τὸν θαυμασμὸν μετὰ τῶν σαρκικῶν πόθων,
 ἀλλ' ἐγίνωσκεν ἄρά γε τί ἐστὶ θαυμασμός; Νέα
 αἴσθησις ἐγενναῖτο αἴφνης ἐν αὐτῷ. Ἡτένισε τὴν
 Μαγδαληνὴν ἐν θρησκευτικῇ σχεδὸν ἐκστάσει,
 ὡς προσκυνητῆς κλίνων τὸ γόνυ πρὸ τῆς εἰκό-
 νος τῆς Παναγίας.

[Ἐπιτομὴ συνέχεια]

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

ΟΙ ΚΑΝΝΙΒΑΛΟΙ¹ ΕΝ ΑΦΡΙΚῃ

Ἡ βρώσις κρέατος ἀνθρωπίνου ὑπὸ ἀνθρώπων
 ἔθωροσεῖτο ὑπὸ πολλῶν ὡς μῦθος ἢ τοῦλάχισον
 ὡς ἔθος γινόμενον εἰς πολλῶν παρελθόντων ἀφ'
 ἡμῶν χρόνους. Τούτου αἰτία ἦτο ἡ συνήθεια τῶν
 περιηγητῶν νὰ υπερβάλλωσι τὰ γεγονότα κατὰ
 τὰς διηγῆσεις των. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀπι-
 στήσωμεν καὶ εἰς περιηγητὰς ἀψευδεῖς, αὐτό-
 πτας μάρτυρας τῆς συνηθείας ταύτης, ὅταν μά-

1. Καννίβαλοι ὠνομάσθησαν μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς
 Ἀμερικῆς φυλῆς τις ἐν αὐτῇ τρώγουσα κρέας ἀνθρώπι-
 νον. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀνθρωποφαγία ὠνομάσθη κ α ν
 ν ι β α λ ι σ μ ὄ ς.